

Valtiovarainministeriö

Viite:

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 10.6.2026, VN 2882/2026

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeuskanslerin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain (978/2014) muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen mukaan siinä tehtävillä ehdotuksilla on tarkoitus selventää oikeustilaa ja sujuvoittaa ja tehostaa valtion vahingonkorvausasioiden hoitamista. Esitettävät lainmuutokset liittyvät Pandemrix-rokotevahinkojen korvaamismenettelyn siirtymiseen Lääkevahinkovakuutuspoolilta Valtiokonttorin hoidettavaksi. Lisäksi esitettävillä muutoksilla muun muassa tarkennettaisiin Valtiokonttorin ja eräiden sen yhteistyökumppanien tiedonsaantioikeuksia sekä selvennettäisiin Valtiokonttorin asemaa valtion edustajana vahingonkorvausasioissa.

Esityksessä ehdotetaan valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain soveltamisalaa tarkennettavaksi siten, että lain soveltamisalan ulkopuolelle jätettäviin tahoihin lisättäisiin myös muun muassa tasavallan presidentti sekä tasavallan presidentin kanslia. Soveltamisalan ulkopuolelle on jo nykyisessä laissa jätetty oikeuskanslerinvirasto sekä eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia. Ehdotan jatkovalmistelussa harkittavaksi, tulisiko selvyuden vuoksi

valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain 1 §:n 2 momenttiin sisältyvään soveltamisalan rajoitukseen lisätä maininta myös oikeuskanslerista sekä eduskunnan oikeusasiamiehestä. Soveltamisalaan ehdotetun Liikenne- ja viestintävirastoa sekä Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevan rajauksen syyt sekä vaikutukset jäivät esityksessä epäselviksi ja niitä tulisi täydentää.

Esityksessä ehdotetaan valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetun lain 2 §:ään lisättäväksi uusi 2 momentti, joka mahdollistaisi vain yhden viranomaisen edustavan valtiota oikeudenkäynnissä silloin, kun toimivalta olisi jaettu Valtiokonttorin ja toisen viranomaisen välillä. Kyseistä ehdotusta tulisi perustella kattavammin esityksessä. Ehdotuksessa tulisi kuvata tarkemmin sääntelyä, johon valtion puhevallan käyttäminen ja valtuuttaminen nykyisin perustuu sekä millaisena valtion puhevallan käyttäminen oikeudenkäynnissä nykyisin näyttäytyy. Lisäksi tulisi kuvata tarkemmin mahdollisia valtion puhevallan käyttämisessä esiintyviä ongelmia sekä kuvata tarkemmin niitä konkreettisia tilanteita, joissa ehdotettavaa sääntelyä on tarkoitus soveltaa. Kysymyksenalaiseksi jää, voiko ehdotettavan sääntelyn kohteena olevissa asioissa toimivalta olla jaettu Valtiokonttorin ja yhden vai myös useamman viranomaisen välillä. Samoin esityksessä jää avoimeksi muun muassa se, miten valtuuttamisesta sovittaisiin toimivaltaisten viranomaisten kesken ja vaadittaisiinko esimerkiksi toisen viranomaisen suostumusta. Samoin jää avoimeksi se, minkä sääntelyn nojalla tiedot valtuutustilanteissa luovutettaisiin toiselle viranomaiselle ja se, millainen rooli valtuuden antavalla viranomaisella olisi oikeudenkäynnissä ja voisiko valtuutuksen perua. Koko valtuutuskonstruktiota ja siitä ehdotettua tulisi tarkastella lisäksi suhteessa perustuslain 2 §:n 3 momenttiin sekä perustuslakivaliokunnan käytäntöön, jossa se on suhtautunut pidättyvästi mahdollisuuteen poiketa toimivaltaista viranomaista koskevista lain säännöksistä. Viranomaiselle ei voida lailla antaa rajoituksetonta valtuutta siirtää tehtäviään tai toimivaltaansa toiselle viranomaiselle (katso [Lainkirjoittajan opas kappale 4.2.16 Oikeusturva \(21 §\)](#)). Kyseisen ehdotuksen säätämisyjärjestysperustelut tulee tarkistaa.

Esityksessä ehdotetaan valtion vahingonkorvaustoiminnasta annettuun lakiin lisättäväksi uutta pykälää (4 b §), joka koskisi asian jättämistä käsittelemättä. Esityksen pääasiallisessa sisällössä todetaan, että ”Valtiokonttorille säädettäisiin mahdollisuus osoittaa eräissä tapauksissa korvausta vaativa nostamaan kanne yleisessä tuomioistuimessa ilman Valtiokonttorin käsittelyä ja päätöstä”. Perusteluista saa näin ollen kuvan, että kyseisissä tilanteissa asianosaiselle ei annettaisi mitään päätöstä. Toisaalta ehdotetun 4 b §:n 2 momentissa puhutaan Valtiokonttorin päätöksestä jättää asia käsittelemättä. Säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että korvausasian käsittely ei ole hallintoasian käsittelyä eikä Valtiokonttorin ratkaisu ole hallintopäätös, vaan Valtiokonttorin ehdotetun lain nojalla käsittelemät korvausasiat ovat yksityisoikeudellisia riita-asioita eivätkä hallintolaissa tarkoitettuja hallintoasioita. Esityksestä jää epäselväksi, tehtäisiinkö Valtiokonttorin sisäisesti kuitenkin asian jättämistä käsittelemättä koskevissa tilanteissa asiassa hallintopäätös. Jatkovalmistelussa kysymystä tulisi selkeyttää sekä perusteluissa että asiaa koskevassa säännöksessä. Esimerkiksi liikenne- ja

potilasvahinkolautakunnasta annetun lain (959/2019) 8 §:ssä on säännelty ratkaisusuositusasian käsittelemättä jättämistä ja asian käsittelyn raukeamista. Jatkovalmistelussa tulisi myös kiinnittää huomiota valtion vahingonkorvaustoiminnasta annetussa laissa käytettyjen käsitteiden selkeyteen, kun lain 4 §:ssä puhutaan ”korvausvaatimuksen ratkaisusta” ja ehdotettavassa 4 b §:ssä puhutaan ”asiasta” ja sen 2 momentissa ”päätöksestä”. Jatkovalmistelussa olisi syytä kiinnittää myös huomiota sääntelyn tarkkarajaisuuteen. Esimerkiksi ehdotetun 4 b §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisen saman vahingotapahtuman sisältö jäi säännöskohtaisten perustelujen perusteella epäselväksi. Ehdotettavan 4 b §:n 2 momentin säännöskohtaiset perustelut ovat suppeat ja niitä tulisi täydentää. Säännöskohtaisissa perusteluissa oleva viittaus ratkaisuun EOAK/6440/2026 tulee tarkistaa diaarinumeron osalta. Myös asiaa koskevat säätämisyjärjestysperustelut tulee tarkistaa kokonaisuudessaan mukaan lukien perustuslakivaliokunnan ratkaisuihin viittaamisen osalta.

Asian jättämistä käsittelemättä koskevasta ehdotuksesta todetaan sivulla 16 seuraavaa: ”Vahingonkorvausta vaativan asemaa ehdotettu säännös saattaisi joissakin tapauksissa heikentää, sillä korvausta vaativalla ei enää jatkossa olisi oikeutta saada Valtiokonttorilta perusteltua korvauspäätöstä asiassaan silloin, kun Valtiokonttori päättäisi jättää asian käsittelemättä ehdotetun 4 b §:n mukaisesti.” Sen sijaan säätämisyjärjestysperusteluissa sivulla 33 todetaan kyseistä 4 b §:ää käsiteltäessä seuraavaa: ”Esityksellä ei tältä osin arvioida olevan vaikutusta vahingonkärsijän oikeuteen saada perusteltu päätös asiassa”. Perustelut vaikuttavat olevan ristiriitaisia. Asialla on merkitystä perustuslain 21 §:ssä perusoikeutena turvatuun oikeusturvan kannalta. Ehdotettavan 4 b §:n säännöstä mahdollisuudesta jättää asia käsittelemättä tulisi oikeusturvaan liittyvien näkökohtien osalta tarkastella ehdotuksessa syvällisemmin. Tarkastelussa tulisi huomioida myös muun muassa tuomioistuinkäsittelyyn liittyviin kustannuksiin sekä käsittelyn keston liittyvät näkökohdat. Vahingonkorvausvaatimusten keskittämistä Valtiokonttorin käsiteltäväksi koskeneessa hallituksen esityksessä ([HE 159/2014 vp](#)) todettiin nykytilan arvioinnissa seuraavaa: ”Hajautetussa mallissa vahinkoa kärsineen oikeusturvan toteutuminen edellyttääkin usein kanteen nostamista valtiota vastaan alioikeudessa. Käsitys tuomioistuinkäsittelyn korkeista kustannuksista sekä käsittelyn pitkästä kestosta voi kuitenkin nostaa prosessikynnystä siten, että oikeusturvan tehokkuudelle asetetut vaatimukset saattavat käytännössä vaarantua. Vahingonkorvausvaatimuksen käsittely tuomioistuimessa on myös valtion näkökulmasta merkittävästi kalliimpaa kuin asian käsittely hallintoviranomaisessa.”

Esityksessä ehdotetaan Valtiokonttorista annettuun lakiin uutta 5 a §:ää, joka koskisi hallintokanteluita. Kyseisen pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että Valtiokonttorin tai sen virkamiehen toiminnasta tehdyn hallintokantelun ratkaisisi Valtiokonttorin pääjohtaja myös silloin, kun kantelu olisi osoitettu valtiovarainministeriölle. Ministeriöön osoitetun Valtiokonttoria koskevan hallintokantelun käsittelystä olisi käsitykseni mukaan

asianmukaista säätää laissa (katso esimerkiksi Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 22 §).

Jatkovalmistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota esityksen jaksoon 10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys. Kyseisessä jaksossa on useita kohtia, jotka vaativat selkeytystä ja tarkennusta. Esimerkiksi sivulla 30 oleva perustuslain 106 §:ää koskeva arviointi on vaikeasti ymmärrettävä. Samalla sivulla oleva tapa viitata perustuslakivaliokunnan lausuntoon ([PeVL 62/2024 vp](#)) tulee tarkistaa. Jakson teksti tulee kokonaisuudessaan tarkistaa sisällöllisesti ja myös kielellisesti. Tekstiin tulee sisällyttää viittaukset perustuslakivaliokunnan lausuntoihin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Janne Salminen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Paula Laine-Nordström